

تحلیل جغرافیایی بر نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی خانوارهای عشایری (مطالعه موردی: ایل نوئی، طایفه زیلایی، شهرستان چرام، کهگیلویه و بویراحمد)

سروش سنایی مقدم* - دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران
بهروز محمدی یگانه - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۲/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۸/۲۹

چکیده

جوامع عشایری به‌عنوان جامعه سوم کشور از نظر جمعیتی بعد از جوامع شهری و روستایی، نقش مهم و بسزایی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد. وجود سرمایه اجتماعی می‌باشد. وجود سرمایه اجتماعی مطلوب در این جوامع بر جنبه‌های مختلف زندگی عشایر تاثیرگذار بوده که یکی از این جنبه‌ها کیفیت زندگی است. سؤالی که در این زمینه مطرح می‌شود این است، بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در نواحی عشایری مورد مطالعه چه رابطه‌ای وجود دارد؟ هدف پژوهش حاضر تحلیل جغرافیایی بر نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی خانوارهای عشایری در محدوده مورد مطالعه می‌باشد. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی می‌باشد روش گردآوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه و مصاحبه)، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و واریانس) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی، تحلیل مسیر و کای دو) استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق، تمامی خانوارهای عشایری ایل نوئی می‌باشد، در سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ایل نوئی دارای ۷ روستای دارای سکنه، ۴۴۵۰ نفر جمعیت و ۱۱۰۵ خانوار بوده است. طبق فرمول کوکران، تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۱۳۸ خانوار به دست آمد. همچنین انتخاب خانوارها در سطح عشایر، به‌صورت تصادفی ساده است تا اصل فرصت برابر به‌منظور انتخاب خانوارها رعایت شده باشد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی خانوارهای عشایر رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهد، وجود مشارکت اجتماعی که در غالب مراسم‌های مختلف انجام می‌شود مهم‌ترین بعد سرمایه اجتماعی موثر بر کیفیت زندگی خانوارهای عشایر می‌باشد.

واژگان کلیدی: اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت، توسعه انسانی، استان کهگیلویه و بویراحمد

نحوه استناد به مقاله:

سنایی مقدم، سروش و محمدی‌یگانه، بهروز. (۱۳۹۶). تحلیل جغرافیایی بر نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی خانوارهای عشایری (مطالعه موردی: ایل نوئی، طایفه زیلایی، شهرستان چرام، کهگیلویه و بویراحمد). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۲ (۲)، ۳۳۹-۳۵۵.
http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_532887.html

مقدمه

زندگی توأم با کوچ عشایر از دیرینه‌ترین گونه‌های زندگی اجتماعی است که از نخستین دوران شکل‌گیری زندگی اجتماعی انسان آغاز شده و با پشت سر گذاشتن سلسله فراز و فرودهای تاریخی تا به امروز استمرار یافته است (Akbari, 2004:1). انسان در طول تاریخ تاکنون سه‌نظام اجتماعی با اوضاع شرایط اقتصادی، فرهنگی و سیاسی گوناگون را تجربه نموده که به سبب توانایی‌های محدود نظام قبلی در رفع نیازها ارضاء خواسته‌های بشر، نظام اجتماعی جدیدی پا گرفته است. در حال حاضر زندگی عشایری و شیوه کوچ‌نشینی به‌عنوان اولین نظام اجتماعی جامعه بشری، با وجود نقش بسزایی که در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارند (Dehghani et al, 2012:79,) (Jamshidi et al, 2013:84). با چالش‌های متعددی مواجه بوده که شیوه زندگی کوچ‌نشینی را به سمت اضمحلال و افول سوق می‌دهد (Shakur at al, 2013:2). اهمیت کارکردی این شیوه از زندگی در کشوری همچون ایران قابل توجه و تأمل بوده که در بیان وجهی از این اهمیت می‌توان به نقش زندگی عشایری در اقتصاد ملی اشاره داشت (Oliuaei, 1990; Khakpoor, 2011; Jamshidi et al, 2013:84).

بررسی برنامه‌های توسعه اقتصادی- اجتماعی تهیه و اجرا شده در کشور نشان می‌دهد که باوجود توانایی‌های جامعه عشایری، کمتر برنامه‌ای در هماهنگی با وضعیت جمعیتی، توانمندی‌ها و میزان نیازهای این جامعه تدوین و اجرا شده است، و بر این اساس، از نظر بسیاری از شاخص‌های توسعه و دسترسی به خدمات، میان این جامعه و جوامع شهری و روستایی شکاف بزرگی وجود دارد (Sydayy, 2010:144). بنابراین جامعه عشایری همواره نقش مهم و مؤثری در حیات اقتصادی کشور دارد، با وجود اینکه جمعیت عشایری کمتر از ۲ درصد از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد، میزان تولیدات و فعالیت‌های اقتصادی آنان قابل توجه بوده و از اهمیت بسیار بالای در صنعت دام‌پروری زیر بخش دام کوچک کشور برخوردار است. عشایر با در اختیار داشتن بیش از ۲۴ میلیون واحد دامی و ۳۸ درصد مراتع کشور، بیش از ۲۰ درصد گوشت قرمز، ۵ درصد از محصولات کشاورزی و ۳۵ درصد از صنایع دستی کشور و همچنین، مقادیر قابل توجهی از سایر محصولات دامی و لبنی را تولید می‌کنند این حجم از تولیدات نشان‌دهنده توانمندی عشایر در به حرکت درآوردن چرخه اقتصاد کشور است که می‌تواند فرصت‌های بسیاری در افزایش تولیدات محصولات دام کوچک کشور ایجاد کند. دستیابی به این فرصت‌های با ارزش نیازمند فراهم آوردن زیرساخت‌ها و در اختیار قرار دادن شرایط و ملزومات لازم آن، برای جامعه عشایری است (Lotfi, 2015:84).

بنابراین در این راستا یکی از عوامل مؤثر در کیفیت زندگی جوامع مختلف اهمیت دادن به سرمایه اجتماعی است. امروزه سرمایه‌های اجتماعی، نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه‌های فیزیکی و انسانی در سازمان‌ها و جوامع ایفا می‌کند و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان انسان‌ها و سازمان‌ها است. در غیاب سرمایه‌های اجتماعی، سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و بدون سرمایه‌های اجتماعی، پیمودن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می‌شوند (Khamar et al, 2011:96). از سوی دیگر وجود نابرابری در کیفیت زندگی، گروه‌های محروم را متوجه گروه‌های مرجع نموده و مشکلات دیگری را ایجاد می‌کند (Runicima, 1972:68). بدین ترتیب توجه به کیفیت زندگی، محقق را به‌ناچار به‌سوی پرسش از عدالت اجتماعی سوق می‌دهد. این امر سبب گردیده است که طی دهه‌های اخیر توجه به عدالت اجتماعی چه از طرف جغرافیدانان و چه از طرف اندیشمندان سایر رشته‌ها مورد توجه جدی قرار گیرد (Rawls, 1972:48). در دنیای امروز، کیفیت زندگی در نقاط روستایی وابستگی بیشتری به کیفیت مکان پیدا کرده و به عوامل اقلیمی، جنگل‌ها مراتع و مزارع یا به عبارتی دیگر به منابع طبیعی وابسته است (Parker & moor, 2008:235-236). جامعه عشایری در کشور واقعیتی اجتماعی و بخشی از ساختار تاریخی- فرهنگی است و در پیکره جامعه ملی، عضوی پرکار به شمار می‌رود به‌گونه‌ای که هرچند نسبت جمعیت عشایر کمتر از شهرها و روستاهاست اما تأثیر اقتصادی و اجتماعی و نقش دفاعی آن انکارناپذیر است. بی‌گمان جامعه عشایری از میراث‌های گران قدر و بایسته

ایران زمین است که چندین برابر نسبت جمعیتی خود (بیش از ده برابر) در تهیه مواد پروتئینی، به‌ویژه گوشت قرمز نقش دارد. (سازمان امور عشایر ایران، ۲۰۰۵). سرمایه اجتماعی موجود در جامعه عشایر کشورمان یکی از سرمایه‌های عظیم جهت بهبود و افزایش کیفیت زندگی آن‌ها هست، در همین راستا در تحقیق حاضر به تحلیل نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی خانوارهای عشایر و در غالب سوال‌های زیر پرداخته می‌شود:

- بین سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در نواحی عشایری مورد مطالعه چه رابطه‌ای وجود دارد؟

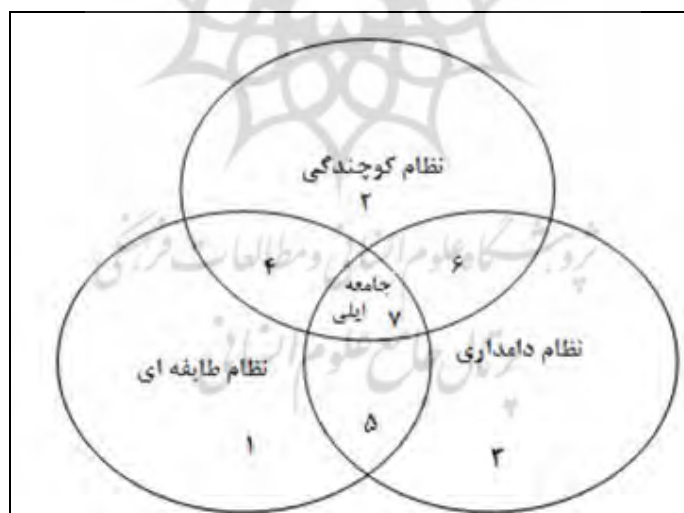
- میزان اثرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر روی کیفیت زندگی در نواحی عشایری مورد مطالعه چگونه هست؟

پیرامون دو مقوله‌ی اصلی مورد بررسی در این تحقیق "سرمایه اجتماعی" و "کیفیت زندگی" تحقیقات زیادی در مورد شهرها و روستاها صورت پذیرفته است، این در صورتی است که در مورد نقش سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی عشایر تحقیقی صورت نپذیرفته است، در اینجا به بررسی چند نمونه از تحقیقات نزدیک به موضوع پژوهش پرداخته می‌شود. دهقانی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی تحت عنوان سنجش و توسعه شاخص‌های کیفیت زندگی در کانون‌های اسکان عشایری، مطالعه موردی؛ کانون‌های اسکان عشایری استان‌های فارس و اصفهان به این نتیجه رسیدند که بر اساس دیدگاه‌های نمونه، کیفیت آموزش، کیفیت محیط مسکونی، کیفیت محیط فیزیکی و نیز کیفیت درآمد و اشتغال پایین‌تر از حد متوسط ارزیابی شده‌اند؛ و در مجموع از نظر ابعاد کیفیت زندگی در کانون‌های اسکان مورد مطالعه در سه طبقه قرار می‌گیرند؛ که در طبقه یک کانون‌های دشت بکان، گل افشان چشمه رحمان با بالاترین سطح رضایت‌مندی جای دارند؛ در طبقه دو کانون تل معدن با سطح متوسط و در طبقه سه کانون دشت لار با پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی و رضایت‌مندی قرار دارند. بدری و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله‌ای تحت عنوان سنجش مؤلفه‌های مؤثر بر سرمایه اجتماعی در سکونتگاه‌های روستایی، مطالعه موردی: سکونتگاه‌های روستایی دهستان اسالم به این نتیجه رسیده‌اند که میانگین سرمایه اجتماعی در سطح ۱۵ روستای مورد مطالعه برابر با ۳/۲۹ می‌باشد به عبارت دیگر سطح سرمایه اجتماعی در زنان ۳/۱۶۹ و در مردان ۳/۳۳۶ است؛ یعنی میانگین دو جامعه برابر است. رستمی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای تحت عنوان نقش عضویت در تشکل‌های روستایی بر سطح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی زنان به این نتیجه رسیده‌اند که یافته‌های تحقیق سطح سرمایه اجتماعی زنان روستایی مورد مطالعه در حد متوسط بود. اختلاف معناداری در سطح ۵ درصدی بین سطوح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی زنان عضو غیر عضو تشکل‌های روستایی وجود داشت. رکن‌الدین افتخاری و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی، مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان به این نتیجه رسیده‌اند که در روستاهای بخش مرکزی شهرستان دلفان در تمام مؤلفه‌های مؤثر بر کمیت زندگی به لحاظ موقعیت مکانی و بعد فاصله، می‌توان تفاوت معناداری را مشاهده نمود این به‌گونه‌ای است که ساکنان روستاهای دشتی رضایت‌مندی بیشتری از مؤلفه‌های مذکور داشته‌اند و پس از آن مردم ساکن در روستاهای کوهپایه‌ای و کوهستانی جای می‌گیرند. ریاحی و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی و نقش طرح‌های اسکان در توسعه اقتصادی اجتماعی عشایر، مطالعه موردی کانون‌های اسکان عشایری استان کهگیلویه و بویراحمد یافته‌های پژوهش حاکی از تأثیر مثبت اسکان عشایر بر وضعیت اجتماعی. تأثیر اقتصادی اسکان عشایر اندک بوده و در عین حال دارایی‌های عشایر تغییر چندانی نیافته است همچنین نگرش عشایر نسبت به طرح اسکان مثبت ارزیابی می‌شود. بعلاوه سطح تولیدات محصولات کشاورزی و تعداد دامی عشایر پس از اسکان کاسته شده است. شرطی و همکاران در مقاله‌ای تحت عنوان واکاوی و اثرات اقتصادی اجتماعی اسکان خودجوش عشایر، مطالعه موردی عشایر بخش ده دز شهرستان ایذه استان خوزستان به این نتیجه رسیده‌اند که تحولات مطلوبی در وضعیت آموزش، سواد، بهداشت و... ایجاد شده است، در بخش اقتصادی نیز درآمد و پس‌انداز خانوارها افزایش یافته، میزان استفاده از امکانات تولیدی نسبت به قبل از اسکان بیشتر شده و اشتغال اصلی مردم از دامداری به فعالیت‌های خدماتی و کارگری تغییر نموده است. شکور و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی سنجش عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر اسکان عشایر در استان فارس به این نتیجه رسیده‌اند که در بین تأثیرات

شاخص‌های اجتماعی و اسکان عشایر در استان فارس رابطه معناداری وجود دارد ولی بین تأثیرات عوامل اقتصادی و اسکان عشایر در استان رابطه معناداری وجود ندارد.

عشایر به جماعتی از مردم اطلاق می‌گردد که دارای سازمان اجتماعی مبتنی بر گروه‌های خویشاوندی بوده و افراد آن ضمن احساس تعلق به این سازمان، عموماً جایگاه خویش را نیز در آن می‌دانند. همچنین عشایر به جماعتی از اطلاق می‌گردد که اساس معیشت آنان مبتنی بر دامداری سنتی بوده و به منظور تعلیف دام تأمین معاش بین بیلاق و قشلاق حرکت منظمی فصلی داشته و غالباً از سیاه‌چادر، آلاچیق و انواع سرپناه قابل حمل در تمام یا بخشی از سال استفاده می‌نمایند (Nomads Affairs Organization of Iran, 1990: 78). عشایر دارای سه ویژگی زیر است ساخت اجتماعی و قبیله‌ای، اتکای معاش به دامداری، شیوه زندگی مبتنی بر کوچ (Iran Statistics Center, 2008: 10). وقتی از عشایر صحبت می‌کنیم درواقع از سه مجموعه و نظام متداخل صحبت می‌کنیم که شامل: نظام طایفگی یا قبیله‌ای، نظام کوچندگی، نظام دامداری و نوع معیشت، بخشی از این سه نظام که روی هم قرار می‌گیرند، جامعه ایلی و عشایری را تشکیل می‌دهند. منطقه چهارم هم کوچنده و هم در نظام قبیلگی قرار دارند، منطقه پنجم نظام طایفگی، ششم هم نظام کوچندگی و هم نظام دامداری (Farhadi, 2004:284).

هانس بوبک* از پیشگامان نظریه‌پردازی علمی، در مقابل نظریات مارکس نظریه شکوفای اجتماعی و اقتصادی جوامع و پیدایش تیپ‌های بنیادی آن را با دیدگاه جغرافیایی در شش مرحله طبقه‌بندی می‌کند: ۱. معیشت مبتنی بر شکار، ۲. مرحله ورزیدگی در شکار، صیادی و گردآوری خوراک، ۳. مرحله کشاورزی عشیره‌ای با فعالیت‌های جانبی درزمینه دامداری و شبانی، ۴. مرحله جامعه کشاورزی با تشکیلات حکومتی سازمان یافته، ۵. مرحله عناصر شهری قدیمی و سرمایه‌داری بهره‌بری، ۶. مرحله سرمایه‌داری مولد، جامعه صنعتی و عناصر شهری جدید (Papoli Yazdi & Rajabi sanajeri, 2011:264).

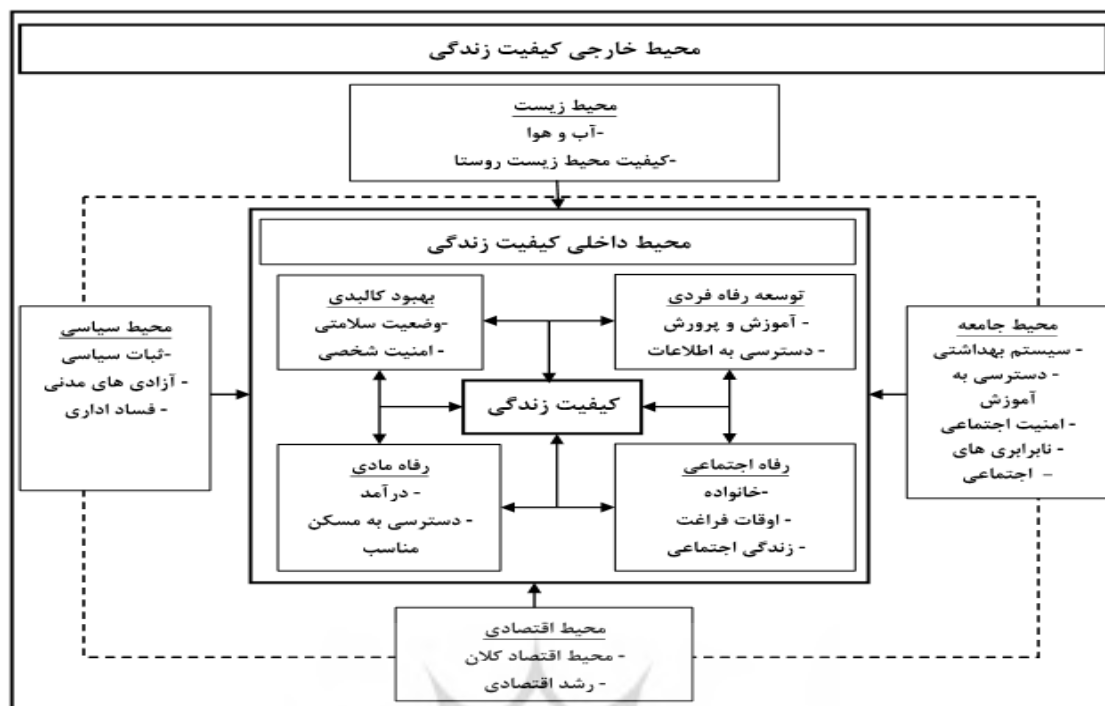

شکل ۱. ترسیم جامع ایلی (عشایری)

(Source: Farhadi, 2004:284)

بحث درباره مفهوم و معانی کیفیت زندگی مبحث جدیدی نبوده و در دوران یونان باستان، افلاطون و ارسطو نظریاتی درباره آن مطرح کرده‌اند (Pukeliene & Starkauskiene, 2009:8). مفهوم کیفیت زندگی به‌عنوان یک رشته جداگانه از دهه ۱۹۶۰ میلادی وارد مباحث علمی در اروپای غربی و آمریکا شده است زیرا در این دهه مشخص شد که

رشد و توسعه اقتصادی لزوماً منجر به بهبود زندگی مردم یک کشور نمی‌شود (Pukeliene & Starkauskiene, 2011:157). در حال حاضر بهبود کیفیت زندگی هدف مشترک جامعه بین‌المللی بوده و در جوامع شهری هدف نهایی برنامه‌ها و پروژه‌های اجرا شده، بهبود کیفیت زندگی ساکنان آن می‌باشد (Quaghebeur et al, 2004:162). سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی را به معنای درک فردی هر فرد از موقعیت خود در زندگی در بستری از فرهنگ‌ها و ارزش‌های اجتماعی که فرد در آن زندگی می‌کند و دارای انتظارات می‌باشد تعریف می‌کند (Rana et al, 2009: 14). کیفیت زندگی یک مفهوم چندبعدی است که در برگیرنده ابعادی چون سلامت بدنی، سلامت روانی، شرایط اقتصادی، باورهای شخصی و تعامل با محیط می‌باشد (Carr et al, 1996). کیفیت زندگی مفهومی است که وضعیت زندگی بشری را تعریف می‌نماید. با توجه به اینکه این وضعیت با چند عامل و ویژگی قابل انعکاس است، معمولاً کیفیت زندگی مترادف با رفاه، امکانات، رضایت زندگی، شکوفایی، تحقق نیازها، قدرت زندگی، توسعه قابلیت‌ها، فقر، فقر انسانی، استانداردهای زندگی و توسعه بکار می‌رود (McGillivray, 2007:36). زلینسکا* و همکارانش معتقدند، کیفیت زندگی سطح تحقق نیازهای انسان را منعکس می‌کند (Zielinska et al, 2010:1) و همکارانش کیفیت زندگی را مفهومی اجتماعی می‌دانند که خود معنای واقعی ندارد بلکه افراد به آن معنا می‌بخشند (Collados & Duane, 1999:446). در حال حاضر بیشتر محققان مفهوم کیفیت زندگی به عنوان یک مفهوم ذهنی و چندبعدی می‌دانند (Bartlett et al, 2010:14). در واقع نظریه کیفیت زندگی، ترویج و توسعه مفاهیم کیفیت محیط زندگی مردم است تا بهترین شیوه‌های زیستی برای آن‌ها فراهم شود (Grgi et al, 2010:554). لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن برای این است که مردم قادر به داشتن یک زندگی با کیفیت بالا باشند، به طوری که این زندگی هم هدفمند و هم لذت بخش باشد (Parker & Moore, 2008:236). با این وجود، هنوز هم یک تعریف قابل قبول جهانی برای این مفهوم صورت نگرفته است، زیرا بسیاری از محققان بر این باورند که کیفیت زندگی مفهومی چند وجهی، نسبی، متأثر از زمان، مکان، ارزش‌های فردی و اجتماعی است. کیفیت زندگی به وسیله نیروهای بیرونی مرتبط با افراد یا گروه‌های اجتماعی مثل فناوری تولید، زیرساخت‌ها، روابط با سایر گروه‌ها، نهادهای جامعه محیط طبیعی و همچنین به وسیله نیروهای درونی مثل تعاملات درون جامعه و ارزش‌های شخص یا جامعه تعیین می‌شود (Das, 2008:298). به طور کلی، به علت نبود یک چارچوب دقیق و منطقی در جهت سنجش و ارزیابی شرایط و وضعیت رفاهی یا کیفیت زندگی در نقاط شهری، موسسه تحقیقات توسعه اجتماعی ملل متحد اقدام به تعریف مقیاس‌هایی در سطح جهانی برای سنجش کیفیت زندگی کرده است که عبارت‌اند از: بهداشت، تغذیه، محیط طبیعی، اوقات فراغت، امنیت، آموزش و درآمد (William, 1998: 917). بر اساس شکل (۲) می‌توان دید که مقیاس تحلیل در رابطه با کیفیت زندگی می‌تواند در سطوح مختلف جغرافیایی اعمال گردد.

شکل ۲. مدل نظری برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی

(Source: Pukeliene & Starkauskiene, 2011)

اصطلاح سرمایه اجتماعی نخستین بار در اثر کلاسیک جین جاکوب* "مرگ وزندگی شهرهای بزرگ آمریکایی" (۱۹۶۱) به کاررفته است (Haji puor, 2006:20). از دیدگاه وی شبکه‌های اجتماعی فشرده در محدوده‌های حومه قدیمی و مختلط شهری، صورتی از سرمایه اجتماعی را تشکیل می‌دهند (Salmani et al, 2008:12). در دهه ۱۹۷۰ افرادی مانند گلان کاکله^۱ از منظر اقتصادی و ایوان لایت از دیدگاه جامعه‌شناسی از این مفهوم برای تشریح چالش‌های اقتصادی- اجتماعی توسعه شهری بهره گرفته‌اند (Arbab, 2011:14). در دهه ۱۹۸۰، این اصطلاح توسط جیمز کلن^۲ در جامعه‌شناسی (Coleman, 2002:110-125)، رابرت پوتنام^۳ در علوم سیاسی (Putnam, 2000)، اقتصاد سیاسی (Fukuyama, 1995:10) و سایر حوزه‌های علمی به طور وسیعی مورد توجه قرار گرفت. از سرمایه اجتماعی، به‌عنوان زیربنای توسعه اقتصادی هر جامعه و شهری یاد می‌کنند (Ring et al, 2010: 171-195). سرمایه اجتماعی با تأکید بر شبکه‌ای شدن، تقویت اعتماد و روابط اجتماعی و ایجاد تغییر در نگرش مردم و گروه‌ها در داخل جامعه نقش زیادی در توسعه بر عهده می‌گیرد (Suzuki, 2010; Gülümser et al, 2010:4).

در باب سرمایه اجتماعی و توسعه چهار دیدگاه به شرح زیر وجود دارد:

دیدگاه اجتماع‌گرا: سرمایه اجتماعی را همان سازمان‌های محلی نظیر باشگاه‌ها، انجمن‌ها و گروه‌های مدنی می‌داند. اجتماع‌گرایان که بر تعداد و تراکم این گروه‌ها در یک اجتماع تکیه‌دارند، بر این باورند که سرمایه اجتماعی ذاتاً خوب است، کاربرد بیشتر آن بهتر بوده و وجود آن همیشه یک تأثیر مثبت بر رفاه اجتماع دارد (Dordick, 1997: 49). دیدگاه شبکه‌ای: دومین دیدگاه در باب سرمایه اجتماعی است. این دیدگاه که تلاش می‌کند نقاط قوت و ضعف بحث سرمایه اجتماعی را توضیح دهد؛ بر اهمیت انجمن‌های افقی و عمودی بین مردم و روابط درون و بین این واحدهای

1. Jane Jacob
2. Glan Kocaleh
3. James Coleman
4. Robert Putnam

سازمان یافته، نظیر گروه‌های اجتماعی و شرکت‌ها، تأکید می‌کند. بر اساس نظر گرانووتر* در سال 1973، این دیدگاه مؤید آن است که پیوندهای قومی درون اجتماع، به خانواده‌ها و اجتماعات یک احساس هویت و هدف مشترک می‌دهد (Granovetter, 1973: 78; Portes, Alejandro, ed, 1998: 92).

دیدگاه نهادی: از منظر سومین دیدگاه سرمایه اجتماعی که ما از آن به دیدگاه نهادی یاد می‌کنیم، نیروی حیاتی شبکه‌های اجتماعی و جامعه مدنی عمدتاً محصول بستر سیاسی، حقوقی و نهادی است. استدلال این رویکرد این است که توانایی گروه‌های اجتماعی برای اقدام در کارهای جمعی، بر پایه‌ی کیفیت نهادهای رسمی‌ای که این گروه‌ها را در خود جای داده است، تعیین می‌شود (North & Douglass, 1990: 184).

دیدگاه هم‌افزایی: تلاش دارد تا آنچه از دیدگاه‌های شبکه‌ای و نهادی حاصل شده است را تلفیق کند. در این دیدگاه، سه نتیجه‌ی تعمیم‌پذیر به دست آمد: ۱. دولت‌ها و جوامع ذاتاً نه خوب هستند، نه بد، حکومت‌ها و گروه‌های مدنی، برای دستیابی به اهداف جمعی، تأثیرات متفاوتی دارند. ۲. دولت‌ها به‌تنهایی منابع ضروری برای پیشبرد توسعه فراگیر و پایدار را در اختیار ندارند، بنابراین ایجاد مکمل‌ها در درون و بین این بخش‌های جدا از هم ضروری است. (World Development, 1996: 60).

روش پژوهش

جهت تبیین و توجیه چگونگی وضعیت سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی و رابطه میان این دو و در راستای پاسخ‌گویی به سؤال‌های تحقیق از روش توصیفی-تحلیلی، با روش گردآوری اطلاعات به‌صورت کتابخانه‌ای و میدانی (مصاحبه، پرسش‌نامه) استفاده شده است؛ بنابراین روش تحقیق به صورت کاربردی و اکتشافی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق، تمامی خانوارهای عشایر ایل نوئی، طایفه زیلایی، شهرستان چرام، استان کهگیلویه و بویراحمد می‌باشد، در سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ ایل نوئی دارای ۷ روستای دارای سکنه، ۴۴۵۰ نفر جمعیت و ۱۱۰۵ خانوار بوده است. طبق فرمول کوکران، تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسش‌نامه ۱۳۸ خانوار به دست آمد. همچنین انتخاب خانوارها در سطح هر عشایر، به صورت تصادفی ساده است تا اصل فرصت برابر به منظور انتخاب خانوارها رعایت شده باشد. جهت بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه، از شاخص‌های جدول (۳) استفاده شده است، این شاخص‌ها برای سرمایه اجتماعی در سه بعد و ۲۷ شاخص، برای کیفیت زندگی در دو بعد و در ۳۴ شاخص و با استفاده از طیف لیکرت (از ۱ تا ۵) و در مقیاس‌های ترتیبی و فاصله‌ای طراحی شده است. سطح پایایی پرسش‌نامه تحقیق با استفاده از روش آلفای کرون باخ ۰/۷۳ به دست آمد که بیانگر ضریب اعتماد بالا می‌باشد. متغیر مستقل تحقیق حاضر، سرمایه اجتماعی و متغیر وابسته تحقیق نیز کیفیت زندگی در نظر گرفته شده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات هم از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و واریانس) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی، تحلیل مسیر و کای دو) استفاده شده است.

شاخص‌های پژوهش

شاخص‌ها به‌عنوان واژه‌های دارای مفهوم ضمنی، وسیله‌ای هستند که ارزیابی پیشرفت آینده را فراهم می‌آورند و از طرف دیگر مقصد و هدف را بیان می‌کنند (Patrick, 2002). این شاخص‌ها باید به‌گونه‌ای انتخاب گردند که برای ساکنین محلی آشنا بوده و بتوانند آن‌ها را درک کنند. استفاده از شاخص‌های مناسب منجر به تصمیم‌سازی بهتر و اقدامات مؤثرتر از طریق ساده‌سازی، شفاف‌سازی و انبوهی از اطلاعات به اطلاعات قابل‌استفاده جهت تصمیم‌گیرندگان می‌گردد (United Nations, 2007).

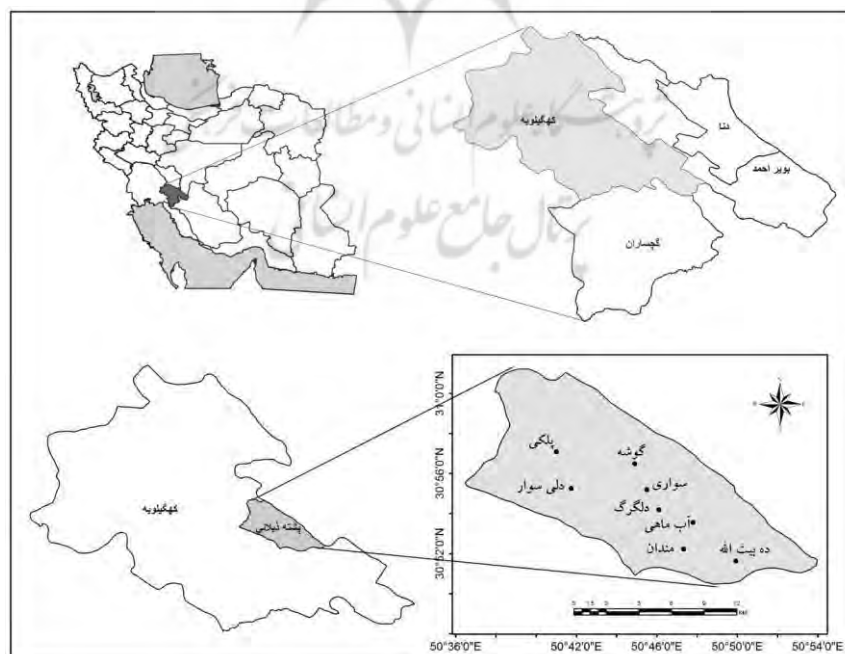
جدول ۱. شاخص‌ها و معرف‌های تحقیق

شاخص‌های	زمینه اصلی	معرف‌ها
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	میزان اعتماد مردم به یکدیگر، اعتماد به مهاجرین وارد شده به روستا، میزان اعتماد مردم به گردشگران، میزان اعتماد مردم اعتماد به دهیاری، میزان اعتماد مردم به شورای اسلامی ده، میزان اعتماد مردم به مراکز خدمات روستایی، میزان اعتماد مردم اعتماد به نهادهای اجتماعی روستا و...
	مشارکت اجتماعی	میزان مشارکت در امور روستا، میزان مشارکت در پروژه‌های عمرانی، میزان ارتباط با شورای اسلامی، میزان کمک مالی و فکری، میزان مشارکت بدون دریافت دستمزد و...
	انسجام اجتماعی	میزان درگیری و نزاع بین اهالی، میزان گردهمایی و جلسات در روستا، میزان تغییر ارزش‌های مشترک طی زمان، میزان روابط همسایگان، انجام وظایف اجتماعی و...
کیفیت زندگی	کیفیت زندگی (بعد ذهنی)	ایجاد و گسترش نهادهای محلی جدید، تقویت نهادهای محلی موجود، احساس امنیت فردی، امید به آینده، توانایی تأمین نیازهای اساسی خانوار، رضایت از زندگی، احساس تعلق به اجتماع، تمایل به ماندن در روستا، رضایت از موقعیت اجتماعی و...
	کیفیت زندگی (بعد عینی)	رضایت از مراکز بهداشتی، جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، کیفیت بهداشت شبکه معابر، کیفیت مسیرهای عابر پیاده، نظافت و پاکیزگی روستا، کیفیت آب آشامیدنی و...

Source: Jomehpour et al, 2011, Azkiya, 2004

محدوده مورد مطالعه

شهرستان چرام و دهستان پشته زیلایی بین ۳۴ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۵۵ دقیقه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۳۵ درجه تا ۵۰ دقیقه عرض شمالی، با ارتفاع ۸۵۰ متری از سطح دریا قرار دارد، این شهرستان از سمت غرب و شمال غربی به شهرستان کهگیلویه از شمال شرق به شهرستان گچساران و از طرف جنوب شرق به بخش باشت و از طرف شمال و شمال شرقی به شهرستان بویراحمد و از مشرق به بخش رستم ممسنی استان فارس محدود می‌شود و بیش از ۱۳۰۰ کیلومتر وسعت دارد شهرستان چرام در سال ۱۳۹۰ دارای ۴۱۴۲۶ نفر جمعیت است که از این تعداد ۱۱ درصد شهرنشین می‌باشند، دهستان پشته زیلایی دارای هفت روستا به نام‌های (مندان، آب ماهی، دل گرگ، دلی‌سوا، ده بیت‌الله، گوشه و پلکی) می‌باشد، که در سال ۱۳۹۰ دارای ۴۴۵۰ نفر جمعیت می‌باشد (Iran Statistics Center, 2008: 10)

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه
(Source: Digital layers database Geosciences of Iran, 2016)

یافته‌ها و بحث

از ۱۳۸ نفر فرد پاسخ‌گو ۷۴/۰۸ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۲۵/۹۲ درصد زن بوده‌اند. میانگین سنی این افراد برابر با ۴۱/۲ سال؛ میانگین تعداد افراد خانوار برابر با ۴/۸ نفر و بیشترین سطح سواد هم مربوط به دوره ابتدایی با ۳۸/۳ درصد بوده است. با توجه به اطلاعات شاخص‌های محاسبه، گوی‌های هر شاخص سنجیده شد و میانگین نظرات چنین به دست آمد: میزان اعتماد اجتماعی مردم ۳/۹۵، میزان مشارکت مردم ۳/۸۵ و میزان انسجام مردم ۴/۰۳ ارزیابی شد؛ همچنین کیفیت زندگی در بعد ذهنی ۲/۸۵ و در بعد عینی ۳/۰۲ به دست آمد.

جدول ۲. بررسی سرمایه اجتماعی خانوارهای عشایر

گویه سرمایه اجتماعی	فراوانی	میانگین	واریانس	انحراف معیار
اعتماد اجتماعی	۱۳۸	۳,۹۵	۰/۳۳	۰/۵۸
مشارکت اجتماعی	۱۳۸	۳,۸۵	۰/۹۷	۰/۹۸
انسجام و همبستگی اجتماعی	۱۳۸	۴,۰۳	۰/۰۸۲	۰/۲۸

Source: Research Findings, 2016

جدول ۳. بررسی کیفیت زندگی خانوارهای عشایر

گویه کیفیت زندگی	فراوانی	میانگین	میان	واریانس	انحراف معیار
کیفیت زندگی (بعد ذهنی)	۱۳۸	۲/۹۹	۳/۰۵	۱/۲۹۹	۱/۲۱
کیفیت زندگی (بعد عینی)	۱۳۸	۳/۰۲	۳/۳	۱/۲۷۲	۱/۰۸
جمع	۱۳۸	۳/۰۰۵	۳/۱۷	۱/۲۸۵	۱/۱۴

Source: Research Findings, 2016

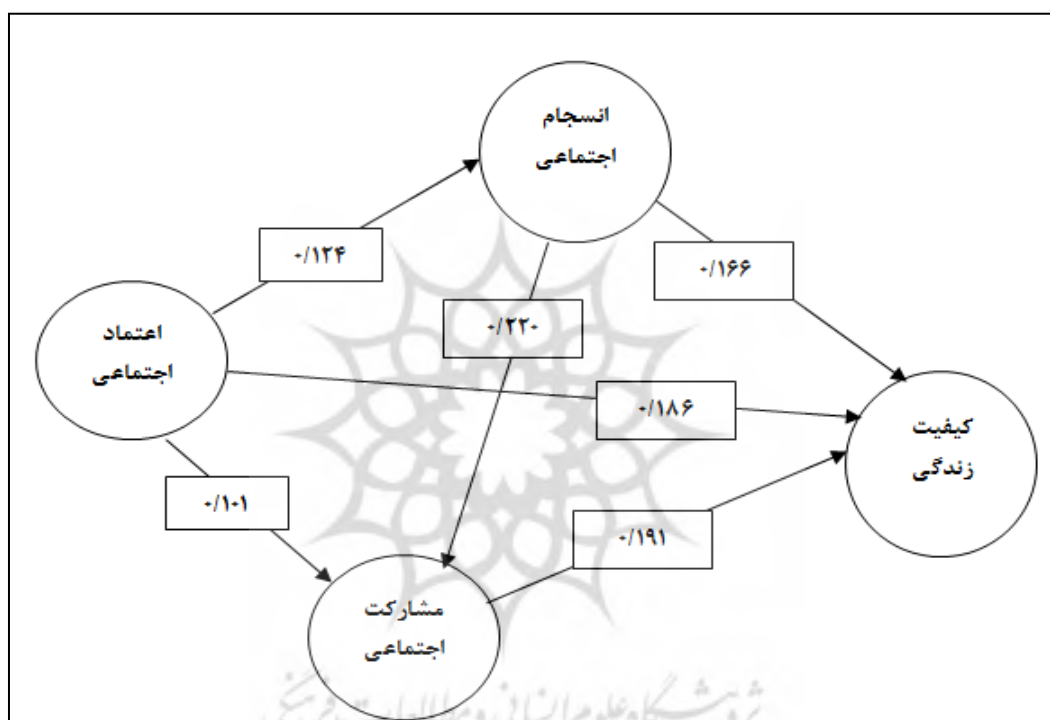
تحلیل روابط آماری میان سرمایه اجتماعی خانوارهای مورد مطالعه و سطح کیفیت زندگی این خانوارها که از نظر سطح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی از طریق تحلیل خوشه‌ای در سه طبقه ضعیف، متوسط و بالا قرار داشته‌اند، بر اساس آزمون همگونی کای دو مبتنی بر جداول توافقی، نشان‌دهنده وجود تفاوت معنادار آماری میان متغیر وابسته، سطح کیفیت زندگی خانوارها و متغیر مستقل سرمایه اجتماعی این خانوارها است. بررسی‌ها نشان می‌دهد، بر اساس سطح سرمایه اجتماعی، تفاوت معناداری در سطح کیفیت زندگی خانوارهای عشایری به دست آمده است. جهت این رابطه نیز مثبت برآورد شده است که نشان‌دهنده وجود رابطه مستقیم می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت با افزایش سطح سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی خانوارها هم افزایش پیدا می‌کند.

جدول ۴. تحلیل روابط آماری میان سرمایه اجتماعی و سطح کیفیت زندگی آزمون همگونی کای دو

کل	سطح کیفیت زندگی خانوارهای عشایر			مؤلفه‌ها	
	بالا	متوسط	ضعیف		
۲۰	۹	۵	۶	ضعیف	سرمایه اجتماعی خانوارهای عشایر
۵۰	۲۴	۲۱	۵	متوسط	
۶۸	۳۳	۲۵	۱۰	بالا	
۱۳۸	۶۶	۵۱	۲۱	کل	
سطح معناداری			درجه آزادی	ارزش	آماره آزمون کای دو پیرسون
۰/۰۰۰			۴	۱۱۴/۱۴۶	
۰/۴۸۹					ضریب همبستگی

Source: Research Findings, 2016

جهت بررسی میزان اثرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر روی کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه، از مدل تحلیل مسیر استفاده شده است. در این میان، سرمایه اجتماعی به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته و با کیفیت زندگی به عنوان متغیر وابسته سنجیده شده است. بعد از محاسبه جایگزینی هر یک از شاخص‌های سرمایه اجتماعی به عنوان متغیر مستقل و کیفیت زندگی به عنوان متغیر وابسته و محاسبه تحلیل واریانس هر یک، به محاسبه اثرات مستقیم هر یک از شاخص‌های سرمایه اجتماعی پرداخته، در ادامه هم برای محاسبه اثرات غیرمستقیم با ضرب کردن کلیه مسیرها به فاکتور مورد نظر و در نهایت جمع کردن همه مسیرهای ضرب شده به فاکتور مورد نظر، اثرات غیرمستقیم نیز محاسبه گردید. بررسی نتایج تحلیل مسیر نشان می‌دهد، بعد مشارکت اجتماعی بیشترین تاثیر را بر روی سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی دارد.

شکل ۲. تحلیل مسیر ارزیابی نقش ابعاد سرمایه اجتماعی در کیفیت زندگی خانوارهای عشایر

جدول ۵. اثرات شاخص‌های سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی خانوارهای عشایر

شاخص‌ها	اثرات مستقیم شاخص	اثرات غیرمستقیم شاخص
اعتماد بر کیفیت زندگی	۰/۱۸۶	۰/۲۵۴
مشارکت بر کیفیت زندگی	۰/۱۹۱	۰/۲۶۷
انسجام اجتماعی بر کیفیت زندگی	۰/۱۶۶	۰/۱۶۷

Source: Research Findings, 2016

بررسی‌ها نشان می‌دهد، در بین جوامع عشایر مورد مطالعه، برگزاری مراسمی چون جشن‌های بومی و ملی و مذهبی، مشارکت در طرح‌های عمرانی، برگزاری جلسات مربوط به حل مشکلات و حضور گسترده در راهپیمایی‌های ملی باعث گسترش بعد مشارکت اجتماعی سرمایه اجتماعی و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی شده است.

شکل ۴. اشکال مختلف مشارکت اجتماعی در بین عشایر مورد مطالعه

نتیجه گیری

در مطالعات مرتبط با کیفیت زندگی، ابعاد مختلفی اهمیت می‌یابند. مفهوم کیفیت زندگی دارای ابعاد فیزیکی، روان شناختی، اجتماعی، محیطی و اقتصادی است. به‌عنوان مثال در بعد فیزیکی، ابعاد جسمانی انسان مانند قدرت، انرژی توانایی برای انجام فعالیت‌های روزمره و خود مراقبتی و علائم بیماری هم‌چون درد، مورد تفسیر و سنجش قرار می‌گیرند. در بعد اجتماعی نیز احساس بهتر بودن، کیفیت ارتباطات افراد با خانواده، دوستان، همکاران و اجتماع تبیین می‌شود. نتایج این پژوهش نشان داد که سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی مؤثر است و رابطه خطی مثبت و معناداری میان سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی وجود دارد، یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی نیز افزایش می‌یابد. همان‌طور که از نتایج تحقیق به‌دست‌آمده در تحلیل‌های توصیفی از ۱۳۸ نفر فرد پاسخ‌گو ۷۴/۰۸ درصد پاسخ‌دهندگان مرد و ۲۵/۹۲ درصد زن بوده‌اند. میانگین سنی این افراد برابر با ۴۱/۲ سال؛ میانگین تعداد افراد خانوار برابر با ۴/۸ نفر و بیشترین سطح سواد هم مربوط به دوره ابتدایی با ۳۸/۳ درصد بوده است. با توجه به اطلاعات شاخص‌های محاسبه، گوی‌های هر شاخص سنجیده شد و میانگین نظرات چنین به دست آمد: میزان اعتماد اجتماعی مردم ۳/۹۵، میزان مشارکت مردم ۳/۸۵ و میزان انسجام مردم ۴/۰۳ ارزیابی شد؛ همچنین کیفیت زندگی در بعد ذهنی ۲/۸۵ و در بعد عینی ۳/۰۲ به دست آمد؛ و از تحلیل‌های استنباطی نتایج زیر در مورد نقش سرمایه اجتماعی بر کیفیت زندگی خانوارهای عشایری منطقه مورد مطالعه به‌دست‌آمده است. تحلیل روابط آماری میان سرمایه اجتماعی خانوارهای مورد مطالعه و سطح کیفیت زندگی این خانوارها که از نظر سطح سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی نشان‌دهنده وجود تفاوت معنادار آماری میان متغیر وابسته، سطح کیفیت زندگی خانوارها و متغیر مستقل سرمایه اجتماعی این خانوارها است. بررسی‌ها نشان می‌دهد، بر اساس سطح سرمایه اجتماعی، تفاوت معناداری در سطح کیفیت زندگی خانوارهای عشایری به‌دست‌آمده است. جهت این رابطه نیز مثبت برآورد شده است که نشان‌دهنده وجود رابطه مستقیم می‌باشد، بنابراین می‌توان گفت با افزایش سطح سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی خانوارها هم افزایش پیدا می‌کند. جهت بررسی میزان اثرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر

روی کیفیت زندگی در روستاهای مورد مطالعه، از مدل تحلیل مسیر استفاده شده است. در این میان، سرمایه اجتماعی به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته و با کیفیت زندگی به‌عنوان متغیر وابسته سنجیده شده است. نتایج نشان می‌دهد بعد مشارکت اجتماعی بیشترین تاثیر را بر روی کیفیت زندگی خانوارهای عشایر دارد. با توجه به نتایج به دست آمده پیشنهادها زیر مطرح می‌شود:

- گسترش طرح‌های عمرنی و استفاده از کمک نیروهای مردمی.
- پخش آئین‌ها و مراسم‌های خانوارهای عشایر در رسانه‌های عمومی جهت ترویج و فرهنگ سازی آن.
- جذب سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و کشاورزی در جهت استفاده از نیروی کار بومی عشایر.

References

- Akbari, A. (2004). Investigating the Impact of Social Capital on Social- Political Participation, M.A Thesis, Faculty of Social Sciences, University of Tehran. (In Persian)
- Aman allahi baharvand, S. (1991). *nomads in Iran*. TEHRAN, Institute of publication Tehran University. (In Persian)
- Amini, M. (2006). Indices of quality of life citizens and the role and functions of government, *Seventh International Conference of Quality Managers*, International Conference of the meeting, Tehran. (In Persian)
- Arbab, E. (2011). Function of Social Capital in Sustainable Urban Development. Case: Zahedan City (Iran). *Master Program in Sustainable Development, Uppsala University, Institutionen för geovetenskaper*, May 2011. uu.diva-portal. Org /smash/get/diva2:453289/FULLTEXT01.
- Azkiya, M., & Firoozabadi, M., (2004). Social capital and its role in manufacturing organizations. *Sociological Iran Journal*, 20, 49-72. (In Persian)
- Badri, S.A, Ramazan nezhad, Y., & Estehkam, H. (2014). Assessment Factors affecting the social capital in rural settlements Islam. *geography and environmental sustainability*, Vol. 4, (12), 13-26. (In Persian)
- Bartlett, W, cipusheva, H, nikolov, M, shukarov, M (2010), The Quality of Life and Regional Development in FYR Macedonia, *Croatian Economic Survey*, Vol. 12. Pp. 131-162.
- Carr, A. J., Thompson, P. W., & Kirwan, J. R. (1996). *Quality of Life Measures*. *British Journal of Rheumatology*, vol. 35(3), 275-281.
- Coleman, J. S. (2002). Social capital in the creation of human capital. *In Calhoun, C. and Others: Contemporary Sociological Theory*. Oxford Blackwell. 110-125.
- Collados, C., & Duane, T. P. (1999). Analysis natural capital quality of life: a model for evaluating the sustainability of alternative regional development paths. *Ecological Economics*, vol. 2(8), 441-460.
- Das, D. (2008). Urban quality of life: a case study of Guwahati. *Social Indicators Research*, 88 (2), 297-310.
- Dehghani, A., Sydayy, S., & Shafaghi, S. (2012). assessment and to investigate the quality of life measures Centers Nomads. of tribes settlement Fars and Isfahan, *applied research geographical sciences Journal*, vol. 12 (27), 77-96. (In Persian) 12
- Dordick, G. (1997). *Something left to lose: Personal relations and survival among*. New York's homeless. Philadelphia: Temple University Press.

- Farhadi, M. (2004). *round table tribes and Iranian identity, national studies*. Issue 1, Tehran, Institute of National Studies, pp 264-366. (In Persian)
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity*. New York: Free Press, Chapter 9.
- Granovetter, m. (1973). the strength of weak ties. *Ameri canjournal of social capital* 78: 1360-80-1995. The Economic sociology of firms and Entrepreneurs. In Alegandro portes, ed. The Economic sociology of firms and Entrepreneurs. In *Alegandro portes, ed., the E conomic sociology of immigration: Essayson net works, Ethicity, and Enter*.
- Grgi, I., Zimbrek, T., Tratnik, M., Markovina, J., & Jura, J. (2010). Quality of life in rural areas of Croatia: *To stay or to leave? African Journal of Agricultural Research*, 653-660.
- Jajarmi, K., & Kalteh, A. (2006). The assessment of the quality of life of citizens in the city, [In Persian], Gonbad-e Qabus case study. *of Geography and Development Journal*, vol.12(8), 5-18.
- Jamshidi, A., Sydayy, S., Jamshidi, M., & Gemini, D. (2013). Analysis of the impact on the family economy of the tribal areas of women's employment Case study: Nomads city Chradavl, *Regional Planning Journal*, vol.3. (12), 83-92. (In Persian)۳
- Jomehepour, M., & Rshnody, B. (2011). the role of small towns in rural development with emphasis on quality of life. *Rural Development Quarterly*, 3 (1), 45-64.(In Persian)
- Kamp, I, K. Van., Leidehmeijer, K., Marsman, G., & de Hollander, A. (2003). Urabn environmental quality and human wellbeing: Toerads a conceptual framework and demarcation of concepts. *a literature stady, Landscape and Urban Planning*, 65 (5-18)
- Khakipour, L., barani, H., Darijani, A., & Creamyan, R. (2011). to investigate the proportion of household income nomadic grazing, Case Study: Watershed Homian, *Rangeland Journal*, 5 (4), 430-437. (In Persian)
- Khmer, G.A., Esmaeilzadeh Kwaki, A., & Brat pour, A. (2011). to evaluate the spatial distribution of social capital in urban areas, using topsis and gis. *geographic studies arid areas, the first year*, 1 (5), 95-110. (In Persian)
- Lotfi, K. (2014). Nomadic livestock breeding. *livestock and agro-industry magazine*, 183, 68. (In Persian)
- McGillivray, M. (2007). Human Well-Being, Concept and Measurement, *Palgrave MacMillan, New York*.
- Nomads Affairs Organization of Iran. (1990). examining the definitions and concepts tribal Words. No. 11, *Quarterly tribal reserves revolution*, Tehran tribal publications. (In Persian)
- Nomads Affairs Organization of Iran. (2005). *Proceedings of the Conference organized tribal society of Iran*. Tehran. (In Persian)
- North, Dougless C. (1990). *institution, institutional change and, Economic performance*. New York canbridge university press.
- oliyaei, E. (1990). *Socio-economic to investigate the tribe's settlement*. Proceedings of the Seminar on Development Strategy of life of nomads, the nomads of Iran publications. (In Persian)

- Pacione, M. (2003). Urban environmental quality and human wellbeing: a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*. No. 65(1). 19-30.
- Papali Yazdi, M., Rajabi Snajrdy, H. (2011). *theories and around the city*. Tehran, research organizations and universities Humanities Textbooks (samt). (In Persian)
- Parker, J. S., & Moore, R.H. (2008). Conservation use and quality of life in rural community: *an extension of Goldschmidt findings Southern rural sociology*, Vpl 23.
- Parker, J. S., & Moore, R. H. (2008). Conservation use and quality of life in rural community: an extension of Goldschmidt's findings. *Southern Rural Sociology*, 23 (1), 235-236.
- Patrick, R. (2002). *Developing sustainability indicators for residential areas*. The public transit connection, Simon Fraser University, United State.
- Pukeliene, V., Viktorija S. (2009). *Quality of life: Factors Determining its Measurement Complexity*. Inzinerine Ekonomika- Engineering Economics, 147-156.
- Pukeliene, V., & Viktorija S. (2010). *Quality of life Concepts. Measurement and challenges*, SISTEMINIAI TYRIMAI.
- Putnam, R., & Goss, Kristin, A. (2002). *Introduction in Putnam, Robert, Democracy in Flu*. The Evaluation of Social capital in Contemporary Society, Oxford University press.
- Rana,AK,wahlin.A,Lundborg,Cs,kabir,ZN. (2009). Impact of health education on health-related quality of life among elderly persons: *result from a community-based intervention study in rural Bangladesh*, Health promotion International, Vol. 24 No 1.pp36-45.
- Rawls, J. (1972). Theory of Justice: reply to lyons and yeitelman. *The journal of philosophy*, 69 (18), sixty- ninth Annual Meeting of the America philosophical Eastern Pivision (oct.5, 1972) 556-557.
- Riahi, V., Ahmed, R., & Azmi., A. (2012). the role of settlements projects in the social and economic development of tribes, centers of resettlement of nomads kohgiloyeh. *Research Applied Sciences, Geography*, 13 (28), 95-112. (In Persian)
- Ring, J., Peredo, A., & Chrisman, J. (2010). Business Networks and Economic Development in Rural Communities in the United States. *Entrepreneurship Theory and Practice*, vol.34,1, 171-195.
- Roknedin Eftekhari, A.R., Fatahi, A., & Haji pour, M. (2011). to evaluate the spatial distribution of the quality of life in rural areas of the central city Delfan. *Rural Research*, 2, 69-94. (In Persian)
- Rostami, F., Aliabad, V., & Baghaei, S. (2013). the role of member organizations in rural areas the level of social capital and quality of life. *of Spatial Economic and Rural Development Journa*, 2 (4), 1-14. (In Persian)
- Runicima, W.G. (1972). *Relative Deprivation and Social Justic*. U.K
- Salmani, M., Ramzanzadeh lasboei, M., & Jalili parvaneh, Z. (2008). The dimensions of social capital (20 civil participation, social interaction and trust) in rural development (Case study: villages, orchards and Brvn- city Paradise). *Of Geography and regional development Journal*, 12, 45-23, 23-45. (In Persian)
- Shater, M., Sadeghei, H. (2012). analyzed the socio-economic effects of the spontaneous settlements of nomads, the nomads section dehdaz city Izeh. *spatial planning specialist journal*, 2 (2), 128 -105. (In Persian)

- Shekooor, A., Tabibi, H., Bagher zadeh, M., & Vahed pour, Gh. (2013). assessment of social and economic factors affecting tribes settlement in Fars province. *Quarterly regional planning*, vol.3. 9, 1-11. (In Persian)
- Suzuki, E., Takao, S., Subramanian, SV., Kumatsu, H., Doi, H., & Kawachi, I. (2010). Does low work place social capital have detrimental effect on worker's health? *Social science and Medicine*, vol.9, 70, 1367-1372.
- Sydayy, S. (2010). to investigate the fundamental issues of tribes settlement offer scientific solutions and practical case study bakan, Gol Afshan and Qrab. of *Geographical Research Journal*, vol.5. 97, 139-166. (In Persian)
- The Statistical Center of Iran. (2008). *census socio - economic nomads*, the detailed results of the country, Tehran: Iran Statistics Center.
- The Statistical Center of Iran. (2011). *Identity of the inhabitant of the country, city kohgiluyeh in*. Tehran: Iran's statistics center.
- United Nations. (2007). *Indicators sustainable development: Guidelines and Methodologies*. third edition, New York.
- World Develop ment. (1996). Government action, social capital and development: *Reviewing the evidence on synergy*, 1119-1132.

How to cite this article:

Sanaei Moghadam, S. & Mohamadi Yaghaneh, B. (2017). On the Geographical Analysis of the Social Capital Role in the Tribal Households' Quality of Life (Case Study: Il-Noei, Zilaei Tribe, Charam County, Kohkiloyeh and Boyer Ahmad Provinces). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 12 (2), 339-355.
http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_532887.html

On the Geographical Analysis of the Social Capital Role in the Tribal Households' Quality of Life

(Case Study: Il-Noei, Zilaei Tribe, Charam County, Kohkiluyeh and Boyer Ahmad Provinces)

Soroush Sanaei Moghadam*

M.A. in Geography & Rural Planning, Zanjan University, Zanjan, Iran

Behroz Mohamadi Yaghaneh

Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Received: 19/11/2016

Accepted: 15/03/2017

Extended Abstract

Introduction

Living together with tribe nomads is one of the oldest forms of social life that has begun since the very beginning of the formation of human social life and has passed through a series of ups and downs of history till now. Tribal life has faced many challenges that would lead the tribal life style to destruction and decline. Throughout history, humans have experienced a variety of social, cultural, and political conditions by which, due to the limited capacities of the former system to meet the needs of satisfying human demands, a new social system has been emerged. Now, tribal life and tribal manner is considered as the first social system of human society, despite the important role they play in economic, social and cultural development of the country. The social capital of the tribal society of our country is one of the great assets for improving the quality of their life. Nomads are a community of people which their livelihood base was on traditional livestock farming and in order to feed livestock and livelihood, they regularly have seasonal movements between summer quarters and winter quarters. They often use black tent, pergola and different types of portable shelters in all or part of the year.

Methodology

To explain and justify the status of social capital and quality of life and the relationship among them and in order to answer the research questions, the descriptive-analytical method was used for collecting information in a library and field study (interview, questionnaire). So, this study is applied and exploratory research. The population of the study, are all tribal households of Il-Noei, Zilaei tribe of Charam County in Kohkiluyeh and Boyer Ahmad Provinces. In population and housing census in 2011, Il-Noei had 7 inhabited villages, 4450 population and 1105 households. Based on Cochran formula, the number of 138 required samples were obtained to complete the questionnaire of households. Also selection of the tribal households, was simply randomly till principle of equal opportunity for selection of households to be observed. To evaluate the social capital and quality of life in the studied area, some indexes were used. These indexes for social capital and quality of life were designed in three dimensions and 27 indexes and also, in two dimensions and 34 indexes by using Likert scale (from 1 to 5) and on sequential and distance scales, respectively. The reliability level of the questionnaire was 0.73 using Cochran alpha formula which indicated a high confidence coefficient. The independent and dependent variables of this study were social capital and quality of life,

* Corresponding Author:

Soroushsanaei7@gmail.com

correspondingly. To analyze the data, descriptive statistics (Mean, Standard Deviation and Variance) and inferential statistics (Correlation, Path Analysis and Chi Square) were used.

Results and discussion

Of the 138 respondents, 74.08% of respondents were male and 25.92% were female. According to the data of the calculation indexes, the score for each index was measured and the mean score was obtained as follows: The level of people's social trust, participation, and coherence were analyzed 3.95, 3.85 and 4.03, individually. Also, the quality of life in the mental and objective dimensions were 2.85 and 3.02, discretely.

Based on Chi-square homogeneity test on agreement tables, analysis of the statistical relationships between the social capital of the households under study and the quality of life of these households in terms of the level of social capital and quality of life through cluster analysis in poor, medium and high levels indicated a significant statistical difference between the dependent variable, the level of quality of life of households and the independent variable of social capital of these households. Studies show that there is a significant difference in the quality of life of the tribal households based on the level of social capital. This relationship was also estimated to be positive that indicated there was a direct relationship, so it could be said that the higher level of social capital, the higher the quality of life of households would be indicated.

To study the effect of components of social capital on quality of life in the studied villages, the path analysis model was used. In this study, the independent and dependent variables of this study were social capital and quality of life, correspondingly. After this replacement calculation and calculating the variance analysis of each variable, the calculation of direct effects of each of social capital indexes was done. Then, to compute the indirect effects by multiplying all the paths by the desired factor and finally collecting all the paths multiplied by the intended factor, the indirect effects were also calculated. The study of the results of path analysis showed that the dimension of social participation had the greatest impact on the social capital of rural households.

Conclusion

The inferential analyses of results on the social capital role in the tribal households' quality of life on studied area were obtained. Analysis of the statistical relationships between the social capital of the households under study and the quality of life of these households in terms of the level of social capital and quality of life indicated a significant statistical difference between the dependent variable, the level of quality of life of households and the independent variable of social capital of these households, so it could be said that the higher level of social capital, the higher the quality of life of households would be indicated. To study the effect of components of social capital on quality of life in the studied villages, the path analysis model was used. In this study, the independent and dependent variables of this study were social capital and quality of life, correspondingly. The results showed that the dimension of social participation had the greatest impact on the social capital of rural households.

Key words: Social Trust, Social Coherence, Participation, Human Development, Kohkiluyeh and Boyer Ahmad Provinces